

Ameriški in angleški letalci prihajajo v Indijo

Maršal Peirse naznanil priprave za veliko letalsko ofenzivo proti Japonci. Več tisoč ameriških vojakov dospelo v Avstralijo. Moskva poroča, da je 14,000 nemških vojakov padlo v bitkah z Rusi na severozapadni fronti in da so sovjetske čete reokupirale 84 mest in vasi. Hitler bo vrgel armado 4,200,000 vojakov v ofenzivo proti Rusom

New Delhi, Indija, 16. marca. Letalski maršal Richard C. Peirse je naznanil, da ameriški letalci prihajajo v Indijo in da v teku priprave za veliko letalsko ofenzivo proti Japonci. Med teh prihajajo v Indijo tudi britski letalci. Peirse je vrni poveljnik britske letalske sile v Indiji.

Maršal je dejal, da je poveljstvo ameriškega letalskega zbustanovilo svoj glavni stan v Indiji. Člani tega bodo vodili in izvedli letalske napade na japonska mesta.

Indijska radiopostaja je citirala Peirsovo poročilo, da so ameriški in britski letalci seletili dvesto japonskih bojnih letal v bitkah v zraku nad Burma, sami pa so izgubili 42 letal.

Washington, D. C., 15. marca. Mornarični departament je naznanil, da so Japonci potopili najmanj zavestnih bojnih letal v bitki pri Javi, ki se je vršila 1. februarja. Amerika je izgubila dve ladji—križarke Houston in rušilca John D. Pope. Tudi ladje, katere so Japonci potopili, so bile avstralske, britske in holandske. V isti bitki bilo potopljenih in poškodovanih osem japonskih bojnih letal.

Sydney, Avstralija, 14. marca.—Več tisoč ameriških vojakov je srečno dospelo v Avstralijo. Kje so se izkrcali, je vojna tajnost. Vojaki so prišli tja v transportih, katere so spremljevali bojne ladje.

Washington, D. C., 14. marca. Vojni departament ni potrdil in ni zanikal poročil, da se je več tisoč ameriških vojakov izkrcalo v avstralskih lukah. Predstavništvo departamenta je izrazilo zaupanje, ker ta poročila krožijo javnosti. Dalje je rekel, da bo vojni departament skušal dognati, katerega vira prihajajo ta poročila.

Washington, D. C., 14. marca. Ameriški letalci so ponovno napadli japonska vojaška letališča na Salamuju in Laeju, Nova Gvineja, in bombe, ki so jih vržili, so povzročile veliko škodo. Vojni departament je rekel, da so v zraku so Američani sestrelili štiri japonska lovna letala.

Na Bataanskem polotoku, kjer je zbrana ameriška armada pod poveljstvom generala MacArthura, se položaj ni izpremenil. Vojni departament je bil informiran, da Japonci konsolidirajo svoje pozicije in se pripravljajo na obnovo napadov.

Cebu, Avstralija, 14. marca.—Premier John M. Curtin je naznanil, da so Japonci napadli Perth in neko drugo ladjo, ni pa še znano, ali jo potopili. Na krovu obeh ladji se nahajalo 833 častnikov in pomorščakov.

Premier je dejal, da sta se obe ladji udeležili operacij proti japonskemu bojnemu brodogradništvu na morju pri Javi in od takrat ni bilo nobene poročila. Iz tega sklepa, da sta bili najbrže potopljene.

London, 14. marca.—Japonske letalske sile so dosegle točko, ki je bila stot milijard Rangona, glavnega burmskega mesta. Japonci prodirajo proti Manali. Srdite bitke so v teku na meji v bližini Nyanglegina po poročilu, ki je dospelo v London. Japonci so dostavili čete

konsolidirale svoje pozicije pri Tharawaddyju, ki leži 85 milj zapadno od Bengalskega zaliva. Castries, Santa Lucia, Windward Islands, 14. marca.—Britske avtoritete so naznanile, da je sovražna podmornica, najbrže nemška, napadla in poškodovala dva parnika v bližini te luke. Santa Lucia je majhen otok na Karibejskem morju in leži južno od francoskega otoka Martinique. Ta je eden izmed otokov, na katerih Američani grade letalske in pomorske baze.

Moskva, 14. marca.—Danes objavljeno uradno poročilo pravi, da je 14,000 nemških vojakov padlo v bitkah z Rusi na severozapadni fronti v zadnjih dveh tednih. V enem mesecu znašajo nacistične izgube na bojiščih med Leningradom in Moskvo 63,700 ubitih vojakov.

Poročilo dostavlja, da so sovjetske čete reokupirale v zadnjih dneh 84 mest in vasi na severozapadni fronti. V spopadih v zraku so ruski letalci sestrelili 187 nemških bojnih in prevoznih letal. Slednja so bila uničena, ko so skušala dostaviti živila in druge potrebščine nemški armadi pri Staraja Rusi.

Rdeča zvezda, glasilo armade, omenja sovjetske uspehe v bitkah z Nemci na južni fronti. Ruski armadi na tej fronti poveljuje maršal Timošenko.

London, 14. marca.—Poročila iz zanesljivih virov se glase, da bo Hitler zagnal 280 divizij, okrog 4,200,000 vojakov, v ofenzivo proti Rusom. V juniju preteklega leta je 225 divizij, okrog 3,400,000 mož, invadiralo Rusijo.

V Londonu dospela poročila se glase, da Hitlerjeve legije odhajajo skozi Varšavo na vzhodno fronto. Vlaki, natrpani z vojaškimi četami, drve na to fronto. Ako bo vreme normalno in položaj ugoden, se bo velika nacistična ofenziva proti Rusom pričela v prihodnjem mesecu.

Nadaljnja vest pravi, da Hitler pošilja vojaštvo tudi na Norveško. Tam se baje nahajajo petnajst nemških divizij, okrog 250,000 vojakov. Iz tega sklepa, da bo Hitler napadel Švedsko.

Letalski minister poroča, da so roji angleških bojnih letal izvršili nove napade na severno Francijo, Belgijo in pariški industrijski distrikt. Vrgli so na stotine bomb na militariistične objekte na obrežju od Boulogne do Ostenda. Drugi roji angleških letal so istočasno bombardirali industrijska središča v zapadni Nemčiji. Uradno poročilo pravi, da so se vsa razen osmih letal srečno vrnila v svoja oporišča po izvršenih napadih.

Berlin, 14. marca.—Uradna častniška agencija DNB pravi, da so angleška letala metala bombe na industrijska središča v zapadni Nemčiji in ob reke severne Francije, ki pa niso povzročile velike škode.

Krvavi delavski izgredi v Indiji

Madras, Indija, 14. marca.—Osem delavcev je bilo ubitih in 21 ranjenih v izgredih v tukajšnjih tekstilnih tovarnah. Policijske sile so v teku na meji v bližini Nyanglegina po poročilu, ki je dospelo v London. Japonci so dostavili čete

Beaverbrook ne pride v Ameriko

Delitev oblasti v produkciji bojne opreme

London, 14. marca.—Politični krogi menijo, da je lord Beaverbrook resigniral kot član Churchillovega kabineta, ker je premier izjavil v parlamentu, da mislija za koordinacijo v produkciji, kateri naj bi Beaverbrook načeloval, ne bo odpotovala v Ameriko. Churchill je dejal, da bo Oliver Lyttelton, ki je nasledil Beaverbrooka kot minister za produkcijo, prevzel pozicijo, katero je Beaverbrook dobil po reorganiziranju kabineta pred tremi tedni.

Beaverbrooka muči naduha že dolgo časa in v Londonu pravi, da je odklonil novo pozicijo v kabinetu zaradi bolezni.

V prvem poročilu glede produkcije bojne opreme je Churchill pojasnil, da bo Lyttelton organiziral s kooperacijo vlad dominionov načrtno proizvodnjo bojnega materiala, strojnega orodja, orožja in streliva. Odgovornost in oblast pri izvajanju načrtov si bosta delila Lyttelton in delavski minister Ernest Bevin. V področje slednjega še vedno spada odgovornost mobilizacije delavske sile za produkcijo bojne opreme.

Viereck obsojen v zapor

Nemški špioni dobili kazen

Washington, D. C., 14. marca.—George Sylvester Viereck, vodja nacistične propagande v tej deželi, ki je bil zadnji teden spoznan za krivega po poroti, da je zadržal gotove informacije, ko se je registriral kot agent tuje vlade pri državnem departamentu, je bil obsojen v zapor od dveh do šestih let in plačevan denarne kazni \$1500. To je maksimalna kazen za prestopke, ki ga je izvršil.

Obsodbo je izrekel federalni distriktni sodnik F. Dickinson Letts, ki je predsedoval obravnavi proti Vierecku, katerega je trajala tri tedne. Zagovorniki so naznanili, da bodo vložili priziv proti obsodbi.

New York, 14. marca.—Federalni sodnik Henry W. Goddard je obsodil sedem nemških špiinov na 117 let zopora. Trije so dobili 20 let ječe vsak, nadaljnji trije 15 let vsak, 17-letni Frederick Schlosser, bivši vodja nacistične mladinske organizacije v New Yorku, pa dvanajst let.

Ostali obsojenci so Kurt F. Ludwig, Rene C. Froelich, Paul T. Borchardt, Karl Viktor Mueller, Hans Helmut Pagel in Helen Pauline Mayer.

Roosevelt obsodil politično kavsanje

Washington, D. C., 14. marca.—Predsednik Roosevelt je povedal kongresu in časopisu, da je Amerika v vojni in da se mora politika potisniti na stran, dokler ne pride zmaga. Politično kavsanje je ovira ameriške vojne napore. "Mnogo je tistih, ki mislijo tako kot se v priložnosti in se ne zavedajo, da je Amerika zavajevana v borbi za življenje ali smrt," je rekel predsednik. "Čas je, da se ti zbude."

ADF POBLJA NAČRT GLEDE "ZAMRZNENJA" MEZD

Konferenca med Rooseveltom in delavskimi voditelji

OGROMNI PROFITI KORPORACIJ

Washington, D. C., 14. marca.—Ameriška delavska federacija je začela ofenzivo proti kontroli in "zamrznjenju" mezd, ko je predsednik Roosevelt naznanil, da študira načrt o postavitvi stroga nad mezdami ameriških delavcev, da se prepreči inflacija. Člani eksekutivnega odbora ADF kažejo na ogromne profite močnih korporacij v preteklem letu, ki so znašali \$7,200,000,000. Ti so v enem letu prekosili profite, ki so jih naredile korporacije v prvi svetovni vojni.

Voditelji ADF trdijo, da strop med mezdami bi omogočil še večje grmanjenje profitov na račun delavcev. Bogatini bi vlekli še večje dobičke, delavci pa bi trpeli posledice.

Napad na načrt glede kontrole in "zamrznjenja" mezd je sledil konferenci med predsednikom in člani "delavskega kabineta", katerega tvorijo reprezentantje Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij. Slednji so ponovno naglasili opozicijo proti načrtu in ponovili zahteve, da jurisdikcija nad prihajajočo mobilizacijo človeške sile za vojne industrije pride v območje federalnega delavskega departamenta, ne pa v roke Paula McNutta, načelnika administracije socialne zaščite.

Doznavajo se, da bodo voditelji prihodnji terek v posebni poslanici naglasili vzroke opozicije proti "zamrznjenju" in kontroli mezd. Oni so izjavili, da se bodo odločno borili proti kongresni akciji glede postavitve stroga nad mezdami.

Konferenca s predsednikom Rooseveltom so se udeležili William Green, Philip Murray, Sidney Hillman, Daniel J. Tobin, predsednik bratovščine voznikov, R. J. Thomas, predsednik avtne unije, Julius Empack, tajnik blagajnik United Radio, Electrical & Machine Workers, in Anna Rosenberg, tajnica skupne delavske grupe.

Predlog glede odprte delavnice pred kongresom

Washington, D. C., 14. marca.—Senator Clyde M. Reed, republikanec iz Kansasa, je predložil načrt glede odprte delavnice v industrijah, ki so udeležene v produkciji bojne opreme. Ta tudi določa, da se od delavcev, ki so zaposleni pri gradnji vladnih projektov in delih, katere financira vlada, ne sme zahtevati večanjenje v unijah kot pogoj zaposlitve. Pri tej naj se upoštevajo delavci, ki so ameriški državljanje ali one, ki so vložili prošnje za državljanstvo.

Leon Henderson v Rio de Janeiru

Washington, D. C., 14. marca.—Tu je bilo naznanjeno, da je Leon Henderson, administrator urada za kontrolo cen, dospel v Rio de Janeiro, kjer se bo pogajal z brazilskimi avtoritetami glede dovoza kavevka iz Brazila v Združene države. Zadevni dogovor je bil že sklenjen med brazilsko in ameriško vlado. Doznavajo se, da bo Henderson konferiral z brazilskimi voditelji tudi glede dostavljanja drugega strategičnega materiala, ki ga Amerika potrebuje in ga ima Brazilija v izobilju.

Australska vlada apelira na Ameriko

Kitajski minister pri Rooseveltu

Washington, D. C., 14. marca.—Avstralija je naslovila apel predsedniku Rooseveltu za poglobitev kooperacije v vojnih naporih, ker se je nevarnost japonskega sunka povečala. Avstralija je zadnja obrambna točka združenih narodov v južno-zapadnem Pacifiku.

Osebo poslanico premierja Johna Curtina, vsebujočo apel, je izročil Rooseveltu Richard G. Casey, avstralski poslanik v Washingtonu. Nujnost apela je potrdil nepričakovani obisk poslanika Roosevelta v Beli hiši. Očitno je bilo, da je Curtin apisal poslanico pod vtisom, da se bo usoda Avstralije kmalu odločila.

Predsednik Roosevelt je bil zaposlen s problemi, povezanimi s hitro se izpreminjajočo situacijo na Pacifiku in Daljnem vzhodu. Pred sestankom z avstralskim poslanikom je konferiral z dr. T. V. Soongom, kitajskim zunanjim ministrom. Slednji je po odhodu iz Bele hiše dejal, da bo nova cesta iz Indije do Kitajske kmalu zgrajena. Ta bo nadomestila burmako cesto, po kateri je dolezel kitajska armada dobivala bojno opremo iz Anglije in Amerike.

Gandhi obsodil britski imperializem

Največji zločin proti indijanskemu ljudstvu

Wardha, Indija, 14. marca.—Mohandas K. Gandhi, vodja indijskih nacionalistov, je pozval Veliko Britanijo, naj prizna, da je njen imperializem največji zločin proti Indiji, ni pa dal nobene sugestije, kakšen korak naj Velika Britanija stori, da zadovolji 390,000,000 prebivalcev Indije, ki se ne morejo spopazovati med seboj. Dejaj je le, "da bo Velika Britanija s priznanjem stopenj krivic pokazala pot."

Jasno je, da izjava premierja Churchilla, ki jo je podal v parlamentu, da bo Indija dobila status dominiona po vojni, ni zadovoljila voditeljev indijskih nacionalistov. Ti so pa pozdravili naznanilo, da bo Stafford Cripps, član Churchillovega kabineta, odpotoval v Indijo in tam konferiral z indijskimi voditelji. On bo skušal pridobiti Hindute in muslimane za odobritev načrta.

Cripps je najbrž najbolj popularna oseba v Indiji zaradi svojega radikalizma in znanih simpatij napram indijski zadevi. Indija ima 77,000,000 muslimanov in 240,000,000 Hindutov. Voditelji muslimanov vztrajajo pri svojih zahtevah. Mohamed Ali Jinnah, predsednik Muslimanske lige, je ponovno naglašal, da njegova grupa ne bo odobrila nobene rešitve indijskega problema, če ne bo ta predvidevala ustanovitve separatnih in neodvisnih muslimanskih držav v Indiji.

Člani eksekutivnega odbora Vseindijskega kongresa, stranke nacionalistov, se bodo sestali na svoji seji 17. marca, na kateri bodo med drugim razpravljali o Crippsovem obisku. Slednji, ko pride v Indijo, bo prinesel s seboj britske načrte glede administracije in obrambe Indije, kateri preti nevarnost japonskega sunka.

Teden dni pozneje se bodo sestali na svojem zborovanju voditelji Muslimanske lige. Ti so že naznanili, da je Cripps dobrodošel med njimi.

Domače vesti

Nov grob v Penni.

Pittsburgh, Pa.—Dne 6. marca je v tukajšnji bolnišnici umrl Anton Klančar iz Mt. Lebanona, Pa., star 59 let in rojen v Dolenjem jezeru pri Cerknici. Zapuščal je žena, tri sinove, dve hčeri in sestro.

Newyorške vesti

Brooklyn, N. Y.—Pred dnevi je tu za pljučnico umrl Frank Kreč, star 42 let in doma iz Domžal. Tu zapuščal je žena, hčer in brata.—Rojak Jos. Pesel je bil te dni povožen po avtomobilu in nahaja se v bolnišnici z zlomljenim nogo in več potrtimi rebri ter s posneto kožo na obrazu.

Is Clevelanda

Cleveland, 11. t. m. je umrla Marie Skok, roj. Andolšek, stara 49 let in doma iz Črnege potoka pod Kočevjem. V Ameriki je živela 40 let in tu zapuščala hčer, dva vnuka, starše, štiri brate in tri sestre.—Istega dne je v bolnišnici umrl Mihael Mervar, star 58 let in rojen v Deseči vasi pri Krki na Dolenjskem. V Ameriki se je nahajal 39 let in tu zapuščal dve hčeri in dve sestri.—Dne 12. marca je pa umrl Jože Papič, star 84 let in doma od Podzemlja v Beli Krajini. Bil je samski in stanoval je pri svoji sestri Mary Vukšinič, katere je edina sorodnica, ki jo zapuščala v tej deželi. V Ameriki je živel 40 let in bil je član društva 126 SNPJ.

Naši bolniki

La Salle, Ill.—Jos. Certalič, član društva 2 SNPJ, se nahaja v bolnišnici St. Mary's, kjer je bil operiran 10. marca. Članstvo mu želi hitrega okrevanja.

Obiski

Chicago.—John Virant iz Detroita, ki je obiskal svojega sina Čarlija, ki se nahaja v vežbališču Great Lakes Naval Training Station pri Waukeganu, je ob tej priložnosti obiskal tudi gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Brazilija zaseže ošiščno imovino

Protinacijski izgredi se nadaljujejo

Rio de Janeiro, Brazilija, 14. marca.—Vlada se je odločila za zasego premoženja in investicij ošišca, da se maščuje za potapljanje brazilskih parnikov po ošiščnih podmornicah. Te so potopile že štiri brazilske parnike.

Protinacijske demonstracije in izgredi so se razširili iz Rio de Janeira na druga brazilska mesta, kjer so nemške, italijanske in japonske naselbine.

Demonstracije in izgredi so se pričeli v sredo, ko je bil objavljen poročilo o potopu nadaljnega brazilskega parnika. Izvršeni so bili navalni na ošiščne trgovine ne samo v Rio de Janeiru, temveč tudi v Bahiju in drugih mestih.

Vlada predsednika Vargasa je imenovala komisijo, ki bo prevzela kontrolo nad nemškimi industrijskimi koncerni. Med temi so Zeiss Optical Co., Bayer Chemical Co., Denlona Machinery Corp., Optical Society, Schering Corp. in več drugih.

Mehiška vlada zasegla japonsko radijsko postajo

Mexico City, 14. marca.—Vlada je naznanila zasego tajne japonske radijske postaje pri Nueva Rositi v bližini ameriške meje. Japonci, ki so jo operirali, so bili aretirani. Militaristične avtoritete v Jukatanu so bile informirane o kretanju japonskih podmornic v bližini mehiškega obrežja.

REGISTRACIJA ZA DELA V VOJNIH INDUSTRIJAH

Krajevni naborni odbori dobili navodila

HERSHEY POJASNIL PROCEDURO

Chicago, 14. marca.—Prvi korak glede konskripcije človeške sile za dela v vojnih industrijah in druge obrambne namene je naznanil čikaški urad nabornega sistema. Ta je objavil spomenico, katero je prejel od generala Lewisa B. Hersheya, direktorja nabornega sistema v Washingtonu.

Hershey pravi, da sleherni moški v starosti od 20. do 45. let, ki se je registriral za vojaško službo v februarju, bo dobil polo z vprašanji, na katera bo moral odgovoriti. Vprašanja se tičejo sposobnosti posameznika, ki se lahko izkoristi pri delu v industrijah, katere so udeležene v produkciji bojne opreme. Hershey je tudi orisal proceduro in namene registracije, da dobi točen in popoln seznam o kvalifikacijah oseb. Slehera oseba bo morala navesti svoje izkušnje in izurjenost ter druge zahtevane podatke. Naborni uradi po vsaj Ameriki bodo dobili zadevna navodila, v smislu katerih bodo odločali o sposobnosti registrirancev za vojaško službo ali dela v industrijah.

Polkovnik Victor A. Kleber, direktor illinoiskega nabornega urada, je dejal, da bodo vsi, ki so se registrirali v februarju, dobili dve vprašalni poli. Ena bo regularna glede službe v armadi, druga pa bo vsebovala vprašanja o poklicni izurjenosti.

Paul V. McNutt, administrator socialne zaščite, je rekel v Washingtonu, da se bo registracija eventualno raztegnila na vse moške do starosti 65 let. On je omenil, da načrt predvideva gotovo obliko vojaške in industrijske službe za okrog 40,000,000 oseb. V vojnih industrijah je zdaj zaposlenih okrog 7,000,000 delavcev, toda potrebovali bodo nadaljnjih 10,000,000, ko produkcija bojne opreme doseže pričakovano točko.

V kongresu je bil že predložen načrt glede registracije žensk za dela v vojnih industrijah. Avtor tega načrta je kongresnik Priest, demokrat iz Tennesseeja.

Operni pevec Pinza aretiran

New York, 14. marca.—Ezio Pinza, vodilni basist newyorške opere, je bil aretiran po federalnih detektivih in odveden na Ellis Island kot sovražni tujec. P. E. Foxworth, pomožni direktor detektivskega biroja v New Yorku, ni hotel razpravljati o tem slučaju. V prvi svetovni vojni je Pinza služil v italijanski armadi. On ni bil nikdar odprto imenovan kot član fašistične organizacije v tej deželi, znano pa je, da se je ponašal kot prijatelj diktatorja Mussolinija. Pinza je bil rojen v Rimu l. 1892 in prišel je v New York pred osemnajstimi leti, kjer je prvi nastopil kot operni pevec. On ni ameriški državljan.

Svedska suspendirala deset časopisov

Stockholm, Švedska, 14. marca.—Justični minister je suspendiral deset časopisov, ker so objavili poročila z vsebino, ki je razkačila Nemce. Med temi je list Sjöfartstidning, ki je zadnji teden priporočil vladi, naj pregovori Finsko za sklenitev miru z Rusijo. Vsi suspendirani listi so prinašali poročila o položaju jetnikov v nacističnih taboriščih na Norveškem.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inoseststvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo.—Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer [March 31, 1942], poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Značilne Nelsonove besede

Produkcija ogromne količine ameriškega vojnega materiala—125,000 letal, 75,000 tankov, 10 milijonov ton ladij itd.—je bila pred dvema mesecema poverjena v velikanski večini privatnemu kapitalu v izvršitev.

Kako gre ta produkcija? Ali bo izvršena v določenem času? Ali se bo privatni kapital izkazal sposobnega za točno izvršitev tega kolosalnega naročila?

Privatni kapital v Združenih državah ima zdaj zadnjo prilžnost, da pokaže, kaj zmore. Ali bo zmogel in dostavil blago, ki je potrebno za zmago Amerike in Združenih narodov nad osiščem?

Donald M. Nelson, glava vojnega, produkcijskega odbora, se je že dvakrat oglašil s radijskim govorom glede te velevažne produkcije. Ne v prvem in ne v drugem govoru ni dal nobenih števil, dati on ima natančne številke na dlani, koliko je že producirano. Če bi te številke pričale o produkciji točno po načrtu, bi jih gotovo povedal—saj bi to bilo potrebno za podžig morale ameriškega ljudstva in nasprotno za moralni udarec sovražnika.

Ker je Nelson molčal o številkah produkcije, na drugi strani pa je resno opozoril, da čas beži—prvič je opozarjal, da je še 304 dni za izvedbo programa vojne produkcije in drugič je poudaril, da je še 296 dni—lahko sklepamo iz tega, da produkcija leze počasi, kakor po navadi, da privatni industrialci še vedno delajo po svojem starem pravilu "business as usual" —

Nelson ni obožil nikogar direktno, je pa rekel indirektno—kar je lahko vsakdo razumel—da tovarne ne obratujejo s polnim razmahom, da jih mnogo počiva po osem ali dvanajst ur na dan, da je še mnogo manažerjev, ki se obotavljajo s popolnim obratom, ker nečejo plačevati delavcem za čezurno delo in "double time" ob nedeljah in praznikih. Spori med manažerji in delavci so na dnevnem redu in to—zadržuje produkcijo in ubija dobro voljo na obeh straneh.

Nelson je odločno poudaril, da brez stoddostne kooperacije delodajalcev in delavcev z vlado ne bo produkcije—in ne bo zmage na bojiščih; vlada ima lahko najboljše in največje načrte, ampak načrti ostanejo na papirju, če ne bodo kapitalisti in delavci sodelovali in se žrtvovali v enaki meri.

Nelson je v svojem drugem govoru (10. marca) izrekel tudi sledeče značilne besede: "Amerika potrebuje bojni material in ga mora imeti na ta ali oni način."

Kaj to pomeni? Vsekakor pomeni, da Amerika mora imeti do konca tega leta 125,000 letal, 75,000 tankov, 10 milijonov ton ladij itd.—na vsak način. Mora! Če ne dobi teh potrebščin na stari način, to je s pomočjo privatnega kapitala, jih bo pa dobila na totalitarski način, to je, da vlada prevzame produkcijo direktno v svoje roke.

Donald M. Nelson ni noben socialist in še manj kakšen komunist ali nacist; baš narobe, on sam je bil upravitelj kapitalističnega podjetja in trdno veruje v "free enterprise" ali ekonomijo privatnega kapitala. Zato je njegovo svarilo toliko bolj značilno. Njegovo stališče danes je, da Združene države morajo imeti bojni material—morajo!—imeti ga morajo na vsak način.

Druga alternativa, če ga ne bodo imele, je poraz—in tedaj bo Hitler diktil Ameriki, po kakšnih pogojih bo producirala blago zanj in za Japonce in tedaj ne bo več govora o privatnem dobičku, dividendah in riskantni ekspanziji kapitala, niti o "overtimu" in "double timu."

Nelson je namignil, da je to zadnja prilžnost, ki jo ima privatni kapital v Združenih državah. Vlada mu je poverila ogromno produkcijo in zdaj je odvisno od privatnih industrialcev, da se pomirijo z delavci in kooperirajo stoddostno z vlado. Nelson je prepričan, da je že danes dovolj tovarov, dovolj strojev, dovolj orodja in dovolj je delavcev, da bi se produkcija lahko čez noč podvojila, ampak za to podvojitve produkcije morajo obrati teči 24 ur sleherni dan in sedem dni v slehernem tednu. Ker ne tečejo, je nekaj narobe—in zato Nelson svari in pletira in opozarja, zato predsednik Roosevelt istotako opozarja in apelira.

Je pač tako—da mora iti vsaka šola do konca. Privatni kapitalizem je že v primeru vsake krize demonstriral, da je nesposoben. Sposoben je le za "business as usual"—kadar ima proste roke, da dela kar hoče. Ob vsaki veliki krizi je privatni kapitalizem odpovedal—in tako bo tudi ob tej krizi, ki je največja v zgodovini. Vsa svarila, pletiranje in opozarjanja ne bodo nič pomagala!

Toda draga šola mora iti do konca. Ko pride spoznanje, da privatni kapital nikakor ni kos tej nalogi—bo že veliko zamujenega, izgube v gneti in krvi bodo ogromne.

Odgovorni morajo v Washingtonu vsekakor vedo to ali vsaj slutiti nekaj takega, ampak Amerika na splošno še ni pripravljena na drastično akcijo in morajo čakati. Odgovorni morajo biti silno, silno potrpežljivi.

Namisto da bi vlada že danes zaslegla vse potrebne industrije za izvršitev svojega produkcijskega programa in sama vodila produkcijo potrebščin za zmago z manjšim naporom in manjšimi izgubami na bojiščih—mora počakati toliko časa, da bo tudi največjemu tepcu jasno, da privatni kapitalisti niso sposobni za to nalogo.

Nelson ve, kaj prihaja—in ker on ne vidi rad tega, pač pa bi rad ohranil privatni kapital na površju in rešil svojemu razredu, kar se da rešiti, zato apelira in apelira, pletira in pletira.

Bomo videli, koliko časa bo apeliral in pletiral. Bomo videli, kdaj ga mine potrpežljivost.

Glasovi iz nasebina

Vojna piše svojo knjigo

Akron, O.—V zadnjem dopisu sem poročal o odsilvanju onih delavcev iz nekatereh tovarov, ki niso državljani. Kakor hitro pa se je predsednik Roosevelt, justični tajnik Biddle in še več drugih državnikov izrazil javno, da taka akcija ustvarja in podžiga večjo nezadovoljnost in nepodelovanje z Ameriko kot drugače, so kompanije takoj—z malo izjemo—zopet pričele upoštevati odsiljevanje delavcev. Tudi lokalne unije so se zavzele za uposlitev takih delavcev.

Res je precejšnje število ne-državljanov zanemarjalo skozi dolga leta, da bi si pridobili državljanstvo. A med temi je tudi dosti takih, ki imajo večje zapreke in bodo težko, ako sploh kdaj mogli postati državljani, razen ako se olajšajo zakoni v gotovih točkah.

Iz tukajšnje nasebine je odšlo že več Slovencev k vojakom. Nekateri so šli prostovoljno, drugi so bili vpoklicani. Med temi je tudi najmlajši sin blaginika društva 535 SNPJ Eddy Hribar (Hillman), star 17 let, ki je odšel k mornarici prostovoljno. Odkar je Japonska napadla Ameriko, fanta ni več šola veselila in na vsak način je hotel iti služiti Strica Samu. Pozneje, ko je bil že v službi, je v pismu tudi omenil staršem, da mora pri vojakih bolj ubogati kot je doma, pa tudi delati mora. Tako ima družina kar oba sinova pri vojakih.

Letos ni skoro nič "kikanja" radi stenskih koledarjev—pač pa toliko več radi dnevnih delegatov. In to ne radi tega, da bi mogli reči, da so lepši od lanskih (izjema so številke). Slisal sem člana, ki je rekel: "What's the use—bolj ko kikanje, slabše koledarje dobimo..."

Kadar bo ta grozna vojna končana, bodo začeli pisati velike knjige vojne zgodovine. Toda, če bo katera knjiga zanimiva, bo gotovo vojna zgodovina Jugoslavije. Glavna bodo poglavja pred in po napadu Jugoslavije—o izdajalski peti koloni pod vodstvom kriminalnega Pavelića na Hrvaškem, nadalje žalostno poglavje o preganjanju Slovencev, posebno spodnjih Stajercev. Prav tako o guerilski in junaški borbi četnikov v gorovju Srbije, Bosne in Hercegovine pod vodstvom Draže Mihajlovića, in še več drugih zanimivih, bo gotovo vojna zgodovina Jugoslavije. Glavna bodo poglavja pred in po napadu Jugoslavije—o izdajalski peti koloni pod vodstvom kriminalnega Pavelića na Hrvaškem, nadalje žalostno poglavje o preganjanju Slovencev, posebno spodnjih Stajercev. Prav tako o guerilski in junaški borbi četnikov v gorovju Srbije, Bosne in Hercegovine pod vodstvom Draže Mihajlovića, in še več drugih zanimivih, bo gotovo vojna zgodovina Jugoslavije.

Prosveta (dnevnik) se mi zdi zelo zanimiv list. Včasih me celo malo razjezi, ko po prečitani pogledam na uro in zamudim toliko časa (nikdo mi namreč ne pripravi večerje). Najbolj zanimivi sta seveda dve notranji strani—uredniški članki in dopisi, dalje iz podjarmljene Jugoslavije, pisma Dolenjke iz Londona in še več drugega čitlja. Pozneje pogledam še list Akron Beacon-Journal, ki včasih obsega do 48 strani, a sem prej gotov z njim kot s Prosveto. V tukajšnjem listu so namreč kar cele strani samih lušin (oglasov), a malo jedra, v Prosveti je pa

večinoma jedro, a le malo lušin. To je tista razlika.

Nedavno sem imel že napel spisan dopis o Slovencih in Srbih, a sem ga opustil. Vseeno par izčrpkov:

Večkrat so nam otrokom oče pripovedovali iz svojihkušenj na potovanju in trgovanju z lesom, ko so vozili splave (les) po Savinji v Savo proti Zagrebu in včasih dalje po Donavi v Beograd. Srbski narod je pošten in prijateljski napram Slovencem, ne pa napram Švabom (Nemcem).

Tako približno so nam oče večkrat pripovedovali. Vedno so imeli dobro besedo za Srbe, a ne tako o drugih narodih. V šoli so nas Slovence v stari Avstriji učili, da jih moramo sovražiti, dasi so bili naši južni bratje—veja velikega slovanskega naroda, enako kot Slovenci. Tako je ostalo še nekaj mrtnje v glavah nekatereh Slovencev do Srbov, katere ob priliki še vedno radi včipnejo, dasiravno ne iz zlobnosti. Pred sedanjo vojno se je to zrcalilo tudi pri nekaterih slovenskih listih v Ameriki, ki so pisali le "črno" o Jugoslaviji.

Meni se Jugoslavija ni videla tako "črna", ko sem se nahajal v stari domovini na obisku. Res ni bilo tam vsem ustreženo, tudi Slovincem ne želja po samoupravi, a se je vseeno v gospodarskem in v drugih ozirih polagoma izboljšavalo. Slisal sem več kmetov, ki so se izražali, da imajo večje pravice kot so jih imeli pod nemškutarsko avstrijsko vlado.

Srbski narod je pokazal v teh časih, kakor tudi že prej, da hoče biti odkritosrčen napram Slovencem in da želi sodelovanja pri gradnji mlade Jugoslavije. Ko je Hitler pošiljal preganjane Slovence iz Stajerske in drugih krajev, so jih Srbi sprejeli kot lastne brate. Toda to bratsko sodelovanje ni bilo vseh nacijskim monsterjem, pa so začeli pošiljati Slovence na Nemško.

Sloveni v Jugoslaviji so utihnili. Ameriški Slovenci dobro vemo, kaj pomeni njihov molk. Vemo, kaj delajo nacijski z našim malim, a pridnim in kulturnim narodom. To nam povedo in pišejo očividci, Slovenci in drugi, ki so ušli pred očmi sovražnika in videli grozote podvajane nacijske drhali. Toda Slovenci so že precej stletij imeli sovražnike, ki so jih hoteli uničiti kot narod, a jim ni uspelo. Tudi sedaj ne bodo dosegli svojega peklenskega cilja. Pač pa bo iz tega razdejavanja in trpljenja vstala nova Slovenija, ki bo združila vse do sedaj razcepljene in podjarmljene Slovence od Celovca do Trsta, od Prekmurja do Hrvaške pod eno streho v okviru nove Jugoslavije ali Balkanske federacije. "Vsi Slovenci pod eno streho." To naj bo geslo in cilj nas vseh Slovencev v domovini, Ameriki in drugod po svetu.

Dasi je Amerika silno bogata v naravnih zakladih, industriji in življu, vendar se ni čuditi, ako se bo poleg avtov, gasolina, "tajerjev" in sladkorja še mar-

ONE OF RUBEN GOLDBERG'S INVENTIONS

sikaj delilo po odmerkih. Ameriki namreč vseeno primanjkuje nekaterih stvari, posebno surovega kavčuka, ki je zaenkrat prišel v posest Japonske. Dalje Amerika zalaga tudi mnoge druge zavezniške države, bodisi z živčevjem ali drugimi vojnimi potrebščinami, kolikor pač more. In to povzroča odmerke. Je seveda nekaj godrnjanja radi tega, ker smo bili navajeni vsega, kar smo hoteli prej, samo da je bil groh. (V stari domovini se je pogosto slišalo, češ, da smo Amerikanci zelo razvajeni, posebno pa ženske.)

Ker smo dejansko v vojni, moramo torej tudi mi v zaledju doprinesti svoj delež k zmagi. Če pomislimo, da fantje in moške, ki odhajajo v vojno, največje žrtvujejo, so ti odmerki ali pritriganja tukaj ali tam le malenkost napram njih žrtvovanju. Z drugo besedo: vsi brez izjeme moramo storiti, kar pač moremo, da pomagamo demokratični Ameriki in njenim zaveznikom do končne zmage. Vse naše žrtvovanje je tisočkrat ceneje, kot pa da bi postali sužnji in bili poptani od tiranov, ki hočejo svet podjarmiti in zaslužiti. Življenje brez svobode ni vredno več življenja.

Se malo pogovora z Barbičem. Saj res, France, to je pa že čez mero, da te še vedno napadajo "drukarji v cajntengah" tam v Chicagu. Izgleda, da so ti "človeki" res zmotljivi. Veš tudi mene kdo kdaj zapise za Jermana in me hoče tako prekrstiti, dasi me je fajmošter zapisal v krstno knjigo kot se podpisujem. A kljub temu lahko spim. Kako pa ti, brate?

Joseph Irman, 535.

O starem kraju

Elizabeth. N. J.—Postni čas, pokore čas. Tako so nas učili v šoli v stari domovini in cerkvene zapovedi dobro upoštevali. Pri nas je bila graščina barona Apfalterja, kjer so imeli vsakovrstne služabnike. Hlapci niso hoteli upoštevati posta in so na pekelnico jedli meso. Vsalet tega jih je oskrbnik odločil, čez tri dni pa zopet nazaj poklical, ker ni mogel dobiti drugih. Tudi je moral vsak služabnik prinesiti oskrbniku spovedni listek. Čez čas je vse to minilo.

Ko sem bila zadnjikrat pri spovedi v moji fari, sem dobila za pokoro, da ne smem jesti mesa na potovanju v Ameriko. Kaplan je rogovil nad menoj, ker sem se držala božje zapovedi in ljubila svojega bližnjega. Vsaj tako so nas učili, da se moramo ljubiti med seboj, potem so nam pa grozili s peklom in večnim pogubljenjem, če smo to zapoved v praksi izvajali. Res čudna taka vera.

Kaj nam je bilo potem storiti, če ne smemo jesti mesa na potovanju v Ameriko niti ne ljubiti svojega bližnjega? Z mojo prijateljico sva šli gredoč v Ljubljani k spovedi v jezuitsko cerkev arca Jezusovega. Tam je bil misijonar, ki je bil bolj učen in je razmere bolje poznal. Zato smo bili skoro vsi tam pri spovedi.

Tam preko ceste je velika vojašnica v "pet štukov". Ravno je stala vojaška godba v vrsti, oficirji v lepi uniformi in več tisoč vojakov je pričelo korakati na ljubljansko vežbališče. Tam je bil takrat 27. regiment iz

Gradca. Gledali smo jih naše zadnje jutro v beli Ljubljani leta 1913.

Res žalostno, da je Slovenija izgubila svoje lepo ime. Sedaj nimamo nobenega naslova za našo staro domovino. Takoj po prvi svetovni vojni smo še pisali "Avstrija, Jugoslavija," sedaj pa je menda—"Provincia Lubiana, Italia" —

Bliza se prva obletnica velikega tedna, ko sta barbar Hitler in barbar Mussolini napadla našo staro domovino. Ta hinavski Musso skoči le tam, kjer vidi, da je ljudstvo slabše oboroženo. Ampak s Hitlerjem si bosta opekla svoje rogove, ako si jih nista še.

Ako bi bila res, kaka vera in pravica, bi ne prihajali ubijati, krasti in moriti nedolžnih ljudi, in to ravno na veliki petek. Ali ne vedo v Rimu deset božjih zapovedi? Iz prestolice sv. očeta, Kristusovega namestnika, so učili, da se ne sme ubijati, moriti in jemati tuje lastnine, ampak lani so bili od tam ravno na veliki petek poslani, da morijo in ropajo. Leta 1940 so napadli ubogo ljudstvo v Albaniji. Streljali so tudi na bolnike v bolnišnicah, kjer je bila ravno albanska kraljica s svojim novorojenčkom. Odnegli so jo ne nosilnici, da ni italijanska krogla umorila nedolžnega novorojenčka. Ako v tem vrtincu zmaga Rusija, bo koncem Mussolinijeva in Hitlerjevega režima in tistih, ki ga podpirajo.

Agnes Pasarič.

Novica iz Iowe

Albia. Iowa.—Dne 7. marca sta tukaj obhajali 55. rojstni dan dve sestri-dvojčki, namreč Ma-seta Palčić in Franciška Vidmar, deklisko ime Rožac (Rožanec?). Obe sta članici SNPJ. Prišli so jih obiskat sto milj daleč mra. in mr. Frank Drobnič, moj sin Louis Palčić in njegova žena. S sabo sta pripeljala njuno triletno hčerko, ki nam je delala veliko veselje, kakor vsi otroci, če so zdravi. Dopoldne vse je bilo skupaj trinajst, vsi člani SNPJ razen neke žene. Pa še ta se večkrat pritožuje, ker ni pristopila, dokler je bila še mlada.

Louis Palčić.

Japonci so dobri učenci

Chicago.—Tednik The Progressive, ki ga izdajata znana ameriška progresivna senator Robert M. La Follette in njegov brat Phil je v izdaji z dne 28. februarja prinesel zanimiv članek izpod peresa uglednega zgodovinarja Harryja Elmer Barnes, v katerem razpravlja o japonskem imperializmu. Ker bo mogoče zanimati tudi čitatelje Prosvete, ga podajam v prevodu.—A. G.

"Če hočemo Japonsko naučiti," pravi pisatelj Barnes, "da se bo v bodoče dobro obnašala, tedaj moramo vršiti našo funkcijo svetovnega učitelja boljše kakor smo jo v preteklosti. Današnja Japonska nevarnost je v veliki meri Frankenstein, katerega je zgradil zapadni imperializem v zadnjem stoletju. Največja nesreča bi bila, če bi naše bodoče postopanje še kaj dodalo temu zmagu.

Izgleda, da je ta otoški imperij podvil od militarističnega in imperialističnega "kompleksa". Ampak poštenost zahteva od nas, da položimo velik del od-

govornosti za današnje obnašanje Japonske tam, kamor spadajo pred zapadne narode.

Nihče ne more zanikati, da Japonska predvsem zavideva vredni šolarček svojih učiteljev—zapadnega kapitalizma, nacionalizma in imperikalizma. Japonci so najboljše učenci zapadnih grabežev zemlje. Zapadni narodi se logično nikakor ne more umakniti svojim rediteljskim odgovornostim, s katerimi je gojil svojega mlekozobega laračka, da zdaj tako razasja Daljnem vzhodu. Vzgojila ga je, da je postal vojak in imperialist.

Še do leta 1853 je bila Japonska zaspala fevdalna občina, tujezemci ni hotela imeti nobenih stikov. Njena kultura se malo spremenila v tisočletju. Njena ekonomija je bila zmerila, toda samozadostna. Dela ni bila nič bolj nevarna kot tovarnemu miru kot je danes varen avtiemnu prometu na poštni voz, ki stoji na farmarjem dvorišču.

Tistega leta se je pojavil japonskem pozorišču naš ameriški Matthew C. Perry. Američani so bili začutili, da bi se na Japonsko napravila kar profita, če bi le mogoče zdramili Japonsko njenega spanja in rahločutnega Perryju se je posrečilo, da tam dobil male koncesije ameriško trgovino. Ampak Japonska je ponovno postala mlajva in je podvela korake, zopet požene ven tuje.

Posledica tega je bila, da si Japonci morali brisati oči od topovskih strelcev. Prišli do zaključka, ako hočejo obratiti svojo nevednost, so se obrnili od zapadnih kristjanov preve topove in bombe. Kako dobro v tem uspehi, so dokaz kitajski japonske vojne, rusko-japonske vojne in sedanji konflikt na Mlaju in v Vzhodni Indiji.

Ampak ti veliki krščanski povi stanejo mnogo denarja. Japonska ni bila bogata. Za do go tega se bo morala poslužiti padnih industrijskih metod. Pčela se je torej zelo naglo industrializirati. Po načinu zapadnih držav je pričela graditi tovarne in ladje, posnemati je začela trgovske metode in bančne procedure in podobno. Tako je Japonska v kratkem času postala velika postojanka industrijskega kapitalizma na Daljnem vzhodu.

Moderna veda, medicinsko materialna prosperiteta so čuvito učinkovale na japonsko bivalstvo. Umrljivost se je zmanjšala, rojstva pa so se ščala. V kratki dobi se je na ritoriju 150,000 kvadratnih znašlo 65,000 Japoncev. Teritorij je približno tako velik kakor je država Montana, ima 450,000 prebivalcev.

In tako so Japonci pričeli sliti na ekspanzijo. Vzhod Azija je ležala v bližini njih reja. Evropske države so let rezale kos za kosom iz tajske. Zakaj bi si tudi Japonska ne pomagala?

Svojo srečo je poskušala 1894, toda jih je dobila po malo po moralizirajočih zapadnih, ki so takoj pograbil, kar je silila Japonska spraviti v malho. Ampak leta 1905 je Japonska že dovolj močna, da sama pognala ruskega velika (iz Koreje in Mandžurije) vse svoje zunanje pomoči.

Istočasno je Japonska študirala zapadno filozofijo, moralno in mednarodno obnašanje. V vsod, kamor se je ozrla, je zval vroč nacionalizem, ki je vzel domovino, pa naj bo ta v pravem ali v krivem. Videla je, ko so se zapadni narodi pletali (Dolje na 3. strani).

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 16. marca 1928)
Domače vesti. V Neffsu, O. požar uničil Fr. Rozmaru in imetje.

Delavske vesti. Rudarji so ključili glasovanje za splošno stavko 1. aprila.

Inoseststvo. Pri komunistih izgrelih v Južni Africi je bilo do sto delavcev ubitih in 800 ranjenih.

Sovjetska Rusija. Leninska vlada pravi, če Amerika ne pride na genovsko konferenco, da Rusija ne gre, kajti konferenca brez Amerike je brez pomena.

Slika kaže dva indijska delavca v tovarni za motorje.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Seznam oseb, ki so morale izročiti svoja imetja vstakiškim oblastem v "neodvisni"

"Hrvatski Narod" (Zagreb) poročila sledeče:

1. Vsi, ki so bili v času od 1. decembra 1918 do 10. aprila 1941 ministri, državni podtajniki in senatorji, morajo v enem mesecu od dneva, ko ta zakonska odredba postane pravomočna, prijaviti v Državni uradu za preiskovanje porekla imetij seznam o stanju in poreklu vse njihove imovine, imovine njihovih žena in njihovih otrok.

V "Narodnih Novinah" se mora naznaniti, katere osebe so svoja imetja prijavile po tem predpisu.

2. Državni urad za preiskovanje porekla imetij sme zahtevati od vsakega državljanina in državljanke pripadnika "Neodvisne Države Hrvatske", da v enem mesecu prijavijo temu uradu stanje in poreklo vsega svojega imetja, imetja svoje žene in svojih otrok.

Vsako tako zahtevo je treba takoj sporočiti Državnemu zastopništvu v Zagrebu, ter jo priobčiti v "Narodnih Novinah". Dolžnost vseh vstakiških postojank je, "prijaviti Državni uradu za preiskovanje porekla imetij vsakogar v njihovi okolici, o kateri obstaja upravičen sum, da si je imetje pridobil na nedopusten način."

Prav tako so dolžni sporočiti na zahtevo Državnega urada vse druge podatke o podobnih stvareh.

Državni urad za preiskovanje porekla imetij priobčuje v "Narodnih Novinah", da so po zakonski odredbi številka CCCVIII-1129-Z; p. 1941, z dne 25. avgusta 1941, da so sledeče osebe poslane popisi:

Stjepan Barič, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Lavoslav Hanžek, bivši minister, iz Križevca.

Dr. Tugomir Alaupović, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Marko Kostrenčič, iz Zagreba, bivši minister.

Vitimir Korač, iz Irškega Venc, bivši minister.

Dr. Djardje Kotur, iz Zemuna, bivši senator.

Uzeir H. Hasanović, iz Sarajeva, bivši senator.

Juraj Demetrovič, iz Beograda, bivši minister.

Dr. Vlatko Maček, odvetnik iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Nikola Nikić, iz Beograda, bivši minister.

Derviš Omerović, iz Maglaja, bivši minister.

Dr. Dragan Kraljevič, iz Požege, bivši minister.

Pavao Matica, iz Zemuna, bivši minister.

Dr. Ljudevit Auer, iz Siska, bivši minister.

Dr. Mandija Karamahmedović, iz Sarajeva, bivši senator.

Dr. Šefkija Behmen, odvetnik iz Sarajeva, bivši minister.

Stefan Čirič, iz Hrvatskih Karlovc, bivši minister.

Dr. Branko Kaludjerić, odvetnik v Sarajevu, bivši minister.

Nikola Preca, iz Nevesinja, bivši minister.

Olga Pavelić, vdova in otroci

Dr. Mile Miškulin, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Ivan Andres, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Marko Kožul, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Stanko Švrljuga, predsednik Hrvatske banke v Zagrebu, bivši minister.

Dr. Bariša Smoljan, iz Mostarja, sedaj v Zagrebu, bivši minister.

Dr. Gjivo Supilo, odvetnik v Dubrovniku, bivši minister.

Dr. Stjepan Srkulj, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Josip Torbar, odvetnik iz Zagreba, bivši minister.

Mr. Ph. Ljubomir Pantić, iz Bijeljine, bivši minister.

Viktor Pogačnik, iz Durdjeva, bivši minister.

Dr. Oto Frangeš, iz Zagreba, bivši minister.

Dr. Ivan Krajač, odvetnik v Jastrebarskom, bivši minister.

Ivica Kovačević, bivši odvetnik v Zagrebu, bivši minister.

Dr. Halibeg Hranica, odvetnik iz Sarajeva, bivši minister.

Dr. Džafer Kulenović, odvetnik iz Brčke, bivši minister.

Osman Vidović, iz Tuzle, bivši minister in senator.

Dr. Benjamin Šuperina, brezposlen v Zagrebu, bivši minister.

Franjo pl. Kukuljević Sakcinski in žena, Zagreb, bivši senator.

Dr. Ivan Pernar, odvetnik iz Zagreba, bivši senator.

Stjepan Janković, inspektor v Sarajevu, bivši senator.

Dr. Jakob Grgurič, odvetnik iz Livna, bivši senator.

Nikola Srdović, kmet v Zaklepci, bivši senator.

Dr. Miho Škvrce, odvetnik v Dubrovniku, bivši senator.

Franjo Malčić, iz Slanovca, bivši senator.

Vid Gjuretek, iz Vrabce, bivši senator.

Ing. Avgust Košutić, iz Zagreba, bivši senator.

Dr. Vatroslav Canjuga, upokojeni prof. v Zagrebu, bivši senator.

Dr. Josip Nemec, odvetnik iz Petrinje, bivši senator.

Ljudevit pl. Gaj, upokojeni vel. župan, Zagreb, bivši senator.

Simo Eraković, upokojenec iz Tuzle, bivši senator.

Dr. Islam Filipović, odvetnik iz Jajca, bivši senator.

Dr. Miroslav Orešković, zdravnik iz Sarajeva, bivši senator.

Dr. Sava Ulmanski, iz Zagreba, upokojeni vsuč. prof., biv. senator.

Dr. Melko Čigrija, odvetnik iz Dubrovnika, bivši senator.

Mr. Ph. Ivo Vranić, lekarnar iz Zagreba, bivši senator.

Anton Babić, kmet iz Gradišća, bivši senator.

Nurija M. Pozderac, posestnik iz Cazinja, bivši senator.

Josipa Petričić, vdova dr. Živka, bivšega ministra, v Zagrebu.

Zineta Gluhić, iz Tuzle, vdova Šefkije, bivšega ministra.

Dara Stanković, ločena od dr. Radenka, bivšega ministra iz Zemuna.

Kristina Andrić, vdova dr. Vlada, biv. ministra iz Tuzle.

Olga Pavelić, vdova in otroci

Slika kaže tovarni parnik Zebulon, ki je bil ugrajen v ladjedelnici v Los Angelesu, Cal.

dr. Ante, bivšega predsednika senata, Zagreb.

Kristina Gjerić, iz Tuzle, so-proga Dušana, bivšega senatorja.

Državni urad za preiskovanje porekla imetja je poklical, naj prijavijo popis svojega imetja po predpisu toč. 2 zakonske odredbe z dne 25. avgusta 1941 sledeče:

Vladimira Arko, iz Zagreba, Vlačka ul. 116.

Sabrija Prehica, trgovca iz Gračanice.

Dr. Miša Kolina, biv. ravnatelj "sklada" Iva Račića iz Dubrovnika.

Prokopija Stojanovića, upok. uradnika iz Osijeka.

Janka Jagića, jav. beležnika iz Martina, sedaj v Zagrebu.

Dr. Branka Pešlja, odvetnika iz Zagreba.

Dragutina Celjenjaka, upok. pisarja iz Virovitice.

(Pripomba: Dr. Džafer Kulenović je bil novembra 1941 imenovan za predsednika Pavelićeve vlade v Zagrebu.

Dr. Grgje Kotur je meseca januarja 1942 vstopil v "vlado" generala Nedića. Ostale osebe v spisku so v glavnem znani jugoslovanski javni delavci, ki so sedaj delno v prisilnih taboriščih, delno pa pod nadzorstvom vstakiških oblasti v "neodvisni".)

Produkcija biciklov

znižana za polovico

Washington, D. C., 14. marca. — Odbor za produkcijo bojne opreme je odredil znižanje proizvodnje biciklov za 58 odstotkov z namenom, da prihrani važne kovine, ki so potrebne pri izdelovanju orožja. Produkcija otroških biciklov je bila ustavljena. Teža koles je bila tudi znižana za deset funtov, od 57 funtov na 47.

Oblačilna unija

ratificirala pogodbo

Chicago, 14. marca. — 1200 članov tukajšnje unije Amalgamated Clothing Workers je ratificiralo pogodbo, sklenjeno z delodajalci, ki določa zvišanje plače za deset odstotkov. Samuel Levin, predsednik skupnega unijskega odbora, je dejal, da pogodba ne krije delavcev pri firmah, ki izdelujejo vojaške uniforme.

Trije ranjeni

v stavkovnih izgrelih

Peoria, Ill., 14. marca. — Tri osebe so bile ranjene v izgrelih v zvezi s stavko proti Toledo Peoria & Western Railroad Co. Stavko proti kompaniji sta okoli dve železničarski bratovščini. Ranjeni so bili železničarji E. C. Pittman, Bert Taylor in Harold E. Kipling, ki so začeli kompanijski stražniki streljati.

Ameriški veščaki

došli v angleško luko

London, 12. marca. — Večja skupina ameriških veščakov in tehnikov je dospela v neko angleško luko s konvoji. Vsi bodo odpotovali v severno Irsko, kjer se nahaja že več tisoč ameriških vojakov in tam vodili in nadzirali gradnjo militarističnih naprav.

Ruski letalski

uradnik se ubil

Moskva, 14. marca. — Mihajl Kartaljev, podnačelnik trgovinskega letalstva, se je ubil v letalski nesreči. Letalo, s katerim je odletel proti Kaspiskemu morju, je treščilo na tla in se razbilo pri Uzbekistanu.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

za kolonijami, trgi in surovinami, povsod naglašajoč, da je usoda določila močnejšega, da vlada nad slabjšim. Vse to so pa zavili v fikcijo "belopolnega bremena" (white man's burden).

Japonska je videla, kako so Združene države strmo glavo ohromeli španski imperij in vikorakale na Pacifik. Videla je, kako je britski imperij poteptal par holandskih republik, ki so posedovale bogate zaklade zlata in diamantov.

Ob prelomu stoletja je Japonska videla, kako je bila Kitajska potlačena v svojem poskusu za samoodločevanje in kako so Kitajci zopet dobili jarem na svoj vrat. Par let pozneje je sama poskusila svoje militaristične talente na račun gnilega ruskega carizma. Po tem dogodku je dobila skomine, ker v zapadnem svetu pač ni videla nobene moralne sile, ki bi jo zadrževala. Združene države so takrat raztegovali svoj imperializem po pretežnem delu Centralne in Zapadne Indije. Anglija in Rusija sta razdelili Perzijo, Nemčija pa se je vrgla v gradnjo bagdadske železnice.

Leta 1914 je zapadni imperializem zašel nekoliko predaleč in povzročil samomorilno svetovno vojno. Med tem konfliktom si je Japonska napravila svoje gnezdo na račun Kitajske, ob koncu vojne pa je bila tudi deležna plena. Pri tem pa ni pozabila, da ne bi videla razlike med moraliziranjem zaveznikov med svetovno vojno in trdo realnostjo Versaillesa.

Prizadevanje, da se zagotovi mir s plitko potezo goljufivega Kelloggovega pakta, ni nanjo napravilo nobenega vtisa, ker sta si Anglija in Francija pač pridržali pravico protekiranja svojih imperialnih interesov predno sta pristali na podpis te pogodbe.

Japonska je danes nevarna svetovnemu miru. Ampak vzrok temu je največ to, ker je bila preveč marljiv učenc v šoli zapadnega imperializma in dvoobrazne diplomacije.

Spličani zaslužijo vso pohvalo

Spličani so se pokazali kot iskreni rodoljubi, dobri Jugoslovani in ljudje z nadvse dobrim in plemenitim srcem. Mislim, da ne pretiravam, če pravim, da v Splitu ni človeka — razen italijancev — ki bi se branil ponuditi pomoč svojemu sosedu v stiski ali trpečemu beguncu. Navedel bom samo ta zgled, ki zadeva tudi mene osebno:

Ob prihodu italijanske vojske je bilo v Splitu sto častnikov pravoslavne vere iz Srbije in Bosne. Da jih Italijani ne bi zaprli kot jugoslovanske častnike, so se preoblekli v civilno obleko. Bili so s svojimi rodbinami vred brez sredstev. Spličani so jim pomagali in jih vzdrževali. Pomene, ko je stanje postalo težko in stiska vsa večja, so odšli k italijanskim oblastem in jim sporočili, da so jugoslovanski častniki, pa naj jih pošljejo v ujetniška taborišča. Italijanske oblasti o tem niso hotele ničesar vedeti, sicer bi jim morale plačevati plačo, odgovarjajoč njihovim položajem, isto kot častnikom italijanske vojske. Spličani še vedno skrbje zanje in za njihove rodbine, kolikor pač morejo spričo stiske, v kateri sami živijo.

Spličani nočejo sneti napisov v mestu

Nekega dne je prišla vest, da bo v Split prišel guverner Dalmacije Bastianini. Istega dne je prišel ukaz, da morajo vsi trgovci odstraniti hrvatske napise in jih nadomestiti z italijanskimi. Ker se Spličanom ne mudi preveč pri izpolnjevanju italijanskih ukazov, so val napisali bili še vedno na svojih mestih do dne-

"Prihajam iz Splita"

(Nadaljevanje)

II

Buenos Aires, 19. februarja. (JČO). — List Naša Sloga nadaljuje:

Splitski otroci ne marajo italijanskih spricval in se pretepajo z orožniki

V Splitu je veliko število begunccev iz vseh krajev države. Tu so vse veroizpovedi, vsi stanovni in mnogovrstni društveni sloji. Italijanske oblasti jim ne delajo sitnosti in jih puščajo v miru — tako je bilo, dokler niso fašisti dobili v roke oblast.

Cepprav je bilo še daleč do konca šolskega leta, ni bilo mogoče nadaljevati šolskega pouka in italijanske oblasti so sklenile šolskim otrokom podariti eno leto. Poklicale so vse otroke, da jim razdele spricvevala. Ne morem trditi, da se je zgodilo po dogovoru, vendar so vsi otroci osnovnih, meščanskih in tehničnih šol z gimnazijami vred složno odbili sprejem spricveval, ker so bila napisana v italijanski. Predstavnikom italijanskih oblasti, ki so negodovali, so odgovorili s prepevanjem jugoslovanskih narodnih pesmi. Prišli so orožniki, da bi napravili red, a otroci so jih napadli in borba otrok z italijanskimi četniki se je preselila na cesto. Veliko število učencev in učenek so zaprli, vendar so jih naslednjega dne spustili na svobodo, ker so se zanje zavzele odlične osebe in celo sami policijski uradniki, ki so jih italijanske oblasti obdržale v službi.

Jugoslovanski uradniki odpušteni

Italijanske oblasti so obdržale večji del jugoslovanskih uradnikov v službi tudi po zasedbi. Tudi na policiji so obdržali večje število starih uslužbencev. Vendar so jih kasneje odpustili in mnoge med njimi zaprli. Ti uradniki — kaj se je z njimi pozneje zgodilo, ni znano — so našemu ljudstvu mnogo pomagali, zlasti beguncem. Zato so izgubili službe in morda tudi — glavo. Tako je n. pr. neki begunc moral pokazati italijanskim oblastem potrdilo, da živi v Splitu od dneva pred začetkom vojne. Potrdilo je dobil. Nekdo je potreboval izkaznico za potovanje, do katere ni imel pravice — in jo je dobil. Metanje lažnih ovadb proti meščanom v koš je bilo nekaj čisto navadnega. Obrambni in pomoč ljudem, ki so jih italijanske oblasti zaprle, prav tako.

To so bili dobri Jugoslovani, udani narodu, ki so mu hoteli pomagati, zato so jih zaprli.

Spličani zaslužijo vso pohvalo

Spličani so se pokazali kot iskreni rodoljubi, dobri Jugoslovani in ljudje z nadvse dobrim in plemenitim srcem. Mislim, da ne pretiravam, če pravim, da v Splitu ni človeka — razen italijancev — ki bi se branil ponuditi pomoč svojemu sosedu v stiski ali trpečemu beguncu. Navedel bom samo ta zgled, ki zadeva tudi mene osebno:

Ob prihodu italijanske vojske je bilo v Splitu sto častnikov pravoslavne vere iz Srbije in Bosne. Da jih Italijani ne bi zaprli kot jugoslovanske častnike, so se preoblekli v civilno obleko. Bili so s svojimi rodbinami vred brez sredstev. Spličani so jim pomagali in jih vzdrževali. Pomene, ko je stanje postalo težko in stiska vsa večja, so odšli k italijanskim oblastem in jim sporočili, da so jugoslovanski častniki, pa naj jih pošljejo v ujetniška taborišča. Italijanske oblasti o tem niso hotele ničesar vedeti, sicer bi jim morale plačevati plačo, odgovarjajoč njihovim položajem, isto kot častnikom italijanske vojske. Spličani še vedno skrbje zanje in za njihove rodbine, kolikor pač morejo spričo stiske, v kateri sami živijo.

Spličani nočejo sneti napisov v mestu

Nekega dne je prišla vest, da bo v Split prišel guverner Dalmacije Bastianini. Istega dne je prišel ukaz, da morajo vsi trgovci odstraniti hrvatske napise in jih nadomestiti z italijanskimi. Ker se Spličanom ne mudi preveč pri izpolnjevanju italijanskih ukazov, so val napisali bili še vedno na svojih mestih do dne-

va pred prihodom Bastianinija. Teda so šle italijanske oblasti na delo: z dolgimi motikami so njihovi uslužbenci hodili po ulicah in razbijali deske s hrvatskimi napisi. Spličani so vse mirno gledali in nič protestirali. Tako je Bastianini prišel v Split, ki je bil okrašen — z razbitimi napisi nad trgovinami in prodajalnami v mestu.

Ob Bastianinijevem prihodu v Split na obali ni bilo ljudstva. Bili so fašisti, četa vojakov in okrog 20 deklet, italijanašice, ki so oblekle dalmatinsko narodno nošo. Tak je bil sprejem. Naslednjega dne je bil sprejem v hotelu Ambasador, kamor so prišli splitski trgovci, da se pritožijo guvernerju zaradi ravnanja italijanskih oblasti in ker so jim pri menjavanju denarja pridržali velik del denarja. Obiljubil je, da se bo vse popravilo, vendar ni ni znano, če se je tako tudi zgodilo.

V Splitu so uvedli nočno zatamnitev. Boje se napada iz zraka.

Poškodovanja v ladjedelnici

Spličani so poškodovali veliko število naprav in pokazali Italijanom, da jih prav nič ne marajo in da jih njihova prisotnost žali, čeprav so po drugi strani Italijani poskušali vse mogoče, da bi bili blagi, postreljivi in celo prijateljski, po videzu seveda.

V ladjedelnici so se poškodovanja dogajala slehernega dne. Delavci so silili, naj se včlanijo v italijansko društvo "Dopolavoro", a delavci tega niso hoteli storiti in iskali so vse mogoče načine, da se jim ne bi bilo treba vpisati. Ko so Italijani začeli nanje pritiskati, so pripravljali stavko, do katere pa ni prišlo, kajti odkar je ladjedelnica postala italijansko državno podjetje, so stavke prepovedane in posledice so težke. Vendar poškodovanja so se nadaljevala.

Zanimivo je, da je pri prvi zasedbi Dalmacije Split prišel pod Italijo, a vodovod in električna centrala pod "neodvisno". Tako se je zgodilo kot pri razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo, ko je na meji pri Sušaku polovica kapelice prišla pod Italijo in polovica pod Jugoslavijo.

Nekega dne je Split ostal brez vode in brez električne razsvetljave. Delavci so stopili v stavko, ki je trajala dva dni. Z njimi so bili delavci iz ladjedelnic. Hoteli so zvišanje plač, kajti življenje je postajalo od dne do dne dražje, plače pa so ostale iste. Italijani so obljubljali povišanje, pa ga niso dali. Po tej kratki stavki so Italijani plače nekoliko povišali.

Napadi na Italijanske častnike in orožnike

Napadi na Italijanske vojske se v Splitu niso dogajali tako pogosto, kajti vojski in častniki niso dajali povoda za to. Kadar pa so dali povod, jim Spličani niso ostajali dolžni. Tako se je neki italijanski častnik sukal okrog dekleta, ki je imela svojega fanta. Ko je postal preveč vtiljiv, se je dekle pritožilo svojemu fantu in ta je častnika brez pomislekov ubil. Bil je ujet in vsekakor ga bodo obsodili (ni mi znano, če so ga že), vendar ga ne bodo sodili kot političnega krivca, temveč za uboj iz ljubozni, kar v Italiji kaznujejo dokaj milo.

Orožniki so se zamerili Spličanom, ker so tako slabo ravнали s splitskimi otroci. Tega jim niso mogli pozabiti. Nekega dne se dva orožnika nista vrnila s Marjana. Prvi je bil mrtev, drugi pa težko ranjen in ležal je tam, dokler ga niso našli orožniki, ki stažirjo na hribu. Ubijalec niso mogli ujeti.

Italijani odpirajo trgovine v Splitu

Italijanski prihajajo prihajajo v Splitu in odpirajo trgovine, restavracije, bare. Uradništvo je pripeljalo s seboj v Split svoje rodbine iz Italije. Prihajajo iz Italije in domači Italijanaši služijo pri italijanskih trgovcih, ki lažje dobivajo življenjske potrebščine kakor pa domači trgovci.

Najzanesljivejše dnevne

delavske vesti so v dnevniki "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

Predsednik Roosevelt pozdravlja

odpor jugoslovanskih četnikov proti osišču

Washington, 8. marca. (Washington Sunday Star). — Poroča se, da je v radijskem sporočilu jugoslovanskim četnikom predsednik Roosevelt pozdravil jugoslovanske četnike zaradi njihovega neomajnega odpora proti osišču v Jugoslaviji. Predsednik Roosevelt je svoje misli izrazil v pismu jugoslovanskemu poslaniku K. Fotiću, kjer pravi:

"Trdni odpor jugoslovanskega ljudstva proti silam, ki hočejo uničiti njegovo svobodo in njegova junaška odločnost v nadaljevanju borbe za neodvisnost so znamenja zaupanja nas vseh v stvar, ki združuje naše narode."

Zavezniki si sedaj prizadevajo, da bi poslali pomoč generalu Draži Mihajloviću, voditelju četnikov, ki je poslal svoji vladi nujno prošnjo, rekoč, da mu zmanjkuje potrebnih. V stiski je za strojnice in za letala.

Predsednik jugoslovanske vlade v Londonu, Slobodan Jovanović je nedavno sporočil jugoslovanskemu poslanstvu v Washingtonu o strašni maščevalnosti osišču nad ljudstvom v zasedeni Jugoslaviji zaradi borbe četnikov.

"V Kragujevcu, srcu Šumadije, so po njihovem lastnem priznanju ustrelili štiri tisoč šeststo mož, po ljudski oceni okrog osem tisoč. V tem mestu so Nemci postrelili ves šest, sedmi in osmi razred gimnazije a proforskim zborom in z ravnateljem na čelu, ki so mu Nemci hoteli priznati, pa je sam prošil, naj ga ustrelje skupaj z otroci."

"Mnoga mesta so podrla. V Gornjem Milanovcu je od 404 hiš samo 72 ostalo celih. Ljudstvo so zaprli v cerkev in potem mesto zažgali. Ko je požar besnel z vso silo, so ljudstvo izpuštili, naj si išče rešitve skozi ruševine in plamen."

"Iz teh ruševin, iz teh moritev, iz teh neštevilnih grobov v naši domovini, iz teh silnih pokoljev in iz krvi nedolžnih otrok se bo zopet dvignila močna, svobodna in zadovoljna naša domovina."

Teroristično divjanje na jugoslovanskem ozemlju pod nadzorstvom osišču se izvaja s pomočjo Pavelića in njegovih sodelavcev. Predsednik Jovanović imenuje Pavelića jugoslovanskega Kvizlinga.

Pavelić s težavo vzdržuje svojo oblast v Hrvatski, predelu, ki vre in katera upornost je povzročila Nemčiji mnogo preglavic. Več mesecev so nemške in italijanske čete izvirale oblast v zasedeni Hrvatski,

ŽUPAN ŽAGAR

SLAVKO SLAVEC

(Se nadaljuje.)

Božji šibi se človek ukloni, vedoč, da jo je vede ali nevede zasluzil. Če pa te bi je človek, boli huje, ker čutiš, da dela to iz hudobije, ki jo hoče vcepiti tudi tebi. Skušal sem se zlu upirati in obvarovati pred njim to ubogo vas. Ni se mi posrečilo. Roke klonejo v onemoglosti. Preveč je zla, da bi ga mogle odvaliti od teh krovov, ki se šibijo in hrešijo pod njim. Sam sem svojim ljudem v spotiko. Kar jim hočem dobrega storiti, si mnogi narobe razlagajo. Za licemerca me imajo in sleparja. Ali bi ne bilo bolje, da se kamen spotike sam umakne, če se lahko? Ali bi bil tak umik nemoški beg pred nevarnostjo? Ali smem bežati in jih pustiti same?

Žagar je na svojem ležišču še dolgo v noč strmél v to vprašanje.

10.

Z občutkom vojaka, ki mora pred strogega poveljnika, ker je na straži zapustil svoje mesto, se je bližal Žagar drugi dan polkovnikovi sobi. V duhu je videl, kako plane sršenasti gospod in ga začne oštevati.

Straža je pred njim odprla vrata in ga napovedala. Žagar je vstopil. Poveljnik se je sklanjal nad velikim zemljevidom, razgrnjenim čez vso mizo. Par trenutkov se je zdela, da prišleca ne vidi.

"Želite?" je nato spregovoril polkovnik ne navadno tiho in mirno, z očmi še zmerom nad zemljevidom.

"Te dni ste na županstvu vprašali po meni," je dejal Žagar plaho. "Imel sem par dni dopusta v družinskih zadevah. Zdaj sem zopet na uslugo."

Poveljnik si je potegnil desno dlan čez plešo, kakor bi se hotel spomniti stvari, ki jo je že davno pozabil.

"Ah da," se je domislil, "nekaj podatkov nam je bilo treba. No, ker vas ni bilo, smo opravili brez njih. Take stvari se morajo v fronti nemudoma reševati. Sicer pa v fronti ni dopustov—ali bi jih ne smelo biti," je končal pikro in hladno ter se znova zaglobil v zemljevid.

Žagar je pričakoval besnečo nevljho in se je zdaj čudil tej ledeni hladnosti. Postal je še par trenutkov, kakor bi ne vedel, ali naj še kaj zine. Videč, da se polkovnik sploh ne meni zanj, se je nemo poklonil.

Po vasi se je Žagarju zdela, da ga ljudje ne pozdravljajo več tako prijazno, ko nekdaj. Naslednje dni je doznal, da ga nekateri dolžijo pristranosti in sebičnosti.

"Zdaj gre županu pšenica v klasje—pa ne tista, ki jo je omlatil," je baje namigoval v gostilni kolar Zatojec, občinski mož, par let starejši od župana in pred leti ob volitvah njegov tekmeč.

"Za svoje ljudi zna skrbeti, za druge mu ni dosti mar," je pritegnil bajtar Sedmak.

"Mene je dal zapreti," je pristavil Logar, "a če bi občinsko blagajno dobro pregledali, bi se najbrž pokazalo, da zasluži prej kdo drugi temnico."

"Škoda," je povzel Vatojec, "da je vojna in ni mogoče zahtevati novih volitev. Zdaj bi padli glasovi drugače nego zadnjič."

Se zmerom je bilo v vasi nekaj takih županovih prijateljev, ki so te govorce zbirali in mu jih iz skodoželjnosti donosali.

Mihčevka je kar očitno razglašala: "Žagarju bo odklenalo in mu bo. Če je kaj pravice na svetu, ga morajo brniti."

Neko jutro v zgodnji jeseni, ko je na vzhodu le parkrat počilo in je nato legla tišina na poljano, se je Žagar napotil v mesto do gosposke.

"Kaj nam poveste, gospod Žagar?" je vprašal obilen gospod, ki mu je pogled trdno preskočil čepalnik na ravnem nosu in brez zanimanja obtičal na županov obrazu.

"Teško je zdaj županovati," je rekel Žagar.

"Pri vas tudi zmerom poka, seveda?"

"Zmerom ne, pa večkrat. A to ni najhujše."

"Ne? Kaj pa?" Pogled za čepalnikom je oživel.

"Prišel sem, da povem resnico," je povedal Žagar odločno: "Tako ni mogoče županovati. Prosim, da me odstavite."

Oči za čepalnikom so zazijale.

"Da vas odstavimo?" se je začudil gospod počasi. "Zakaj pa?"

"Z vojaštvom so križi. Poveljnik je nezadovoljen z mano."

"Tako, tako. Z vojaštvom. To je slabo. Vojaštvo je zdaj prvo. Vojaštvo ukaže več kakor mi. Tudi pri nas ukazujejo oni. Potrpeti je treba. Saj vidite—za domovino gre. Kaj pa ste jim naredili?"

"Nič. Ne zaupajo mi. Poveljnik me gleda kakor psa."

"Morda se vam le zdi. To so nagli, viharji ljudje. Tudi tukaj včasih porohajo. Pa se zopet unesejo. Potrpeti je treba."

"Ali se niso pritožili zoper mene?"

"Do zdaj ne."

"Pa je še nekaj drugega, hujšega," se je obotavljal Žagar.

"Hujšega?"

"Občina me ne mara."

"Vaške nevoščljivosti, vaški prepri, je zamahnil gospod. "Saj so vas izvolili."

"Zdaj me morda ne bi več. Zaman jim skuša človek ustreči."

"To je povsod tako. Povejte mi, kje je župan, ki ne bi imel kaj nasprotnikov?"

"Nekaj jih je bilo zmerom tudi pri nas. Zdaj pa se zdi, da je večina proti meni."

"Kaj vam očita?"

"Krivdnost, pristranost, sebičnost, nemarnost, izkoriščanje in Bog vedi kaj še. Zahtevam uradno preiskavo."

"Zakaj pa vaši nasprotniki ne zahtevajo preiskave? Zakaj se sami ne pritožijo? Preiskave so v tem času drage in sitne. Radi takih splošnih očitkov jih ne bomo delali. Če vam kdo lahko dokaže krivdnost, sleparstvo ali poneverbo, naj se zgane. Počakajmo še malo. Če imajo res kaj stvarnega proti vam, bodo že sami prišli. Vendar pa sodim, da se to ne bo zgodilo. Vsa koda naj vztraja na svojem mestu. Zdaj ni časa za osebno občutljivost."

Zadnje besede so Žagarja zbudile. Ali je res tako občutljiv? Na poti iz mesta je razmišljal, ali je bilo prav, da je hotel odstopiti. Ali je res tako slaboten, da se mu zdi to breme nezno? Ali se je res zadostno žrtvoval za svojo vas? Ali so vse pritožbe res le izliv tuje zlobe in ne morda tudi posledica njegove nezavedne malomarnosti? Sam nase je bil nevoljen, da je šel na današnjo pot. Vztrajati bi bil moral in vršiti po najboljši vesti svojo dolžnost. Prav ga je zavrnil gospod v mestu.

Z novo vmeno se je lotil vsakdanjih opravil. Posebno se je zavzel za vojne podpore družin, ki so imele svoje reditelje pod orožjem. Tudi Mihčevčevki je priboril njeno pravico. Včasih je svoje zadeve zanemarljivo, da je le drugim ugodil. Poveljnik ni bil več tako nasajen in osat z njim. Hudobni jeziki so se bili očitno obrusili in snov jim je pošla.

(Dalje prihodnjič.)

Zapisnik

seje slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora, ki se je vršila v Morrisonovem hotelu, Chicago, 21. februarja 1942

(Nadaljevanje.)

Zastopnik Anton Krapenc poroča, da bodo v Chicagu priredili dne 24. maja veliko prireditve, kjer bodo zastopana vsa slovenska pevka društva in govoril bo minister Snoj, če mu bo mogoče, ali pa bodo povabili iz Kanade poslanika Jugoslavije, g. Izidora Cankarja. Posamezno pa so se prispevali v blagajno pomožnega sklada.

Zastopnica Josephine Mustar poroča, da se tajnica Josephine Erjavec ni mogla udeležiti tega sestanka, ampak vesela je, da akcija tako dobro napreduje. Ona je navdušena za to delo, kar se lahko vidi iz njenega pisanja v "Zarji". Po 15. marcu pa nameravajo, da bodo ali nabirali denarne prispevke od hiše do hiše v Jolietu, Ill.

Tajnik Jos. Zalar pravi, da je menda na mestu, da naš pomožni odbor čestita naši odborici in zastopnici Mrs. Josephine Erjavec, ker je dobila novorojenč-

ka, prvega fanta v družini. So glasno sprejeto.

Zaključek dopoldanske seje ob eni uri popoldne.

Popoldnansko sejo odpre predsednik ob drugi uri popoldne. V kratkem nagovoru pove, da smo organizirali v Chicagu Jugoslovanski pomožni odbor, ki se je delil na tri sekcije: slovensko, hrvatsko in srbsko. Tam smo sklenili, da bomo delali vsak pri svojem narodu, v sekcijah, a poleg tega bomo imeli še centralni odbor vseh treh narodnosti. Sedaj je vprašanje, kdaj bi sklicali skupno sejo. Pravi, da je o tem pred par dnevi govoril z ohijskim senatorjem Wm. Boyd, ki je bil na seji Narodnega bratskega Kongresa v Morrisonovem hotelu.

Sledi splošna razprava glede skupnega delovanja, a zaključek iste ostane, da gremo mi Slovenci naprej z našo slovensko sekcijo, a centralni odbor naj ostane pasiven, dokler ne pride potreba, da se ga zopet oživi.

Tajnik Jos. Zalar poroča, da je on blagajnik centralnega odbora ter da ima na banki \$600.00 skupnega denarja, ki spada v centralno blagajno JSO. Ker mora poročati mesečno državnemu departmentu v Washingtonu,

pravi, da bo omenjeni denar poslal blagajniku JPO-SS, da ga naloži v sklad pomožne akcije. Toda blagajnik naj vodi svoje račune tako, da bo kazal v knjigah tistih 600 dolarjev kot lastnino centralne blagajne JPO. Kadar bo potreba oddati omenjeni denar, se ga lahko nakaže na določeno mesto.

S tem je bilo zaključeno zborovanje slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora z ozirom na pomožni sklad. Nato predsednik odpre razmatranje glede vojne klavzule ter pojasni, zakaj je to potrebno vsem našim slovenskim organizacijam v Ameriki za časa vojnega stanja.

Predsednik Vincent Cainkar, ki se je udeležil seje predsedniške sekcije Narodnega bratskega kongresa v Morrisonovem hotelu, poroča, da so imeli na tistem zborovanju v razpravi vojno klavzulo, ker je bil namen bratskih organizacij, ki pripadajo k NFC, da bi imeli vsi enako klavzulo na smrtninskih certifikatih. Toda do tega ni prišlo. Priporočuje, da nekatere bratske organizacije imajo že svojo vojno klavzulo, drugi zopet ne in da vsak po svojem dela pri svoji organizaciji. Končni zaključ-

VRHNJA PLAST

"He's been tramping all over town trying to find a picket line."

ček na seji predsednikov je bil, da centralnemu odboru NFC priporoča, da se zavzame za to stvar, med tem pa naj vsaka organizacija stori po svoji previdnosti in razmerah. Zato priporoča, da vsaj slovenske bratske organizacije sprejmejo skupno klavzulo, da ne bo nepotrebnega vratolomnega tekmovanja med nami.

Zastopnik Janko N. Rogelj poroča, da je Ameriška bratska zveza že na svoji zadnji konvenciji sprejela v svoja pravila vojno klavzulo, katero je priporočal v sprejem glavni tajnik Anton Zbanič. Torej ABZ ima to klavzulo, ko druge slovenske bratske organizacije nimajo iste. Zato priporoča, da bi ostale slovenske bratske organizacije sprejele enako klavzulo. Nato prečita vojno klavzulo ABZ.

Tajnik Joseph Zalar pravi, da je danes Amerika v vojni, v kateri smo takorekoč vsi izpostavljeni vojni nevarnosti, ne samo vojaki na fronti. Velikanska naloga je danes na ramah naših slovenskih podpornih organizacij. Koliko ljudi dela danes po municijskih tovarnah, kjer vsak čas lahko nastanejo eksplozije ter nam ubijejo člane. Sovražnik ve tudi za vse tovarne, kjer se izdelujejo potrebščine za vojno. Ako bombardirajo te tovarne, bodo pobiti civilisti, naši člani. Torej tu bo treba vojne klavzule, ki bi vključevala tudi enake ljudi, kakor tudi vse druge, ki bi bili ubiti radi zračnih napadov. Nato pojasnjuje, da kanadake zavarovalnice so vpejale vojno klavzulo na smrtninske certifikate, ki zahtevajo od \$90 do \$120 na leto na tisoč dolarjev smrtnine. To lahko napravijo bratske organizacije, katere imajo "open contract", življenjske zavarovalniške družbe tega ne morejo napraviti, ampak lahko znižajo zavarovalnino.

Ko govorimo o vojni klavzuli, treba nam je gledati v prvi vrsti na vojake, a ob istem času moramo gledati na naše organizacije, da jih ohranimo dovolj močne, da bodo v stanu izplačati vse pripravljene pogodbe. Z-

to priporoča, da bi naše organizacije vpejale posebne patriotske sklade, v katere bi plačevali po 10 ali 15 centov mesečno. Iz tega sklada bi potem plačevali naše smrtninske slučaje sorazmerno s smrtninskim skladdom.

Zastopnik Frank M. Surtz pravi, da bi ne bilo priporočljivo vpejati posebnih skladov ali zvišati asessmentov. To bi bilo pogubonosno za naše organizacije. Najti moramo drugo pot, saj pravila in certifikati so pogodba med članom in organizacijo. Predsednik pravi, da imamo pravico spremeniti pravila in certifikate. Za one, ki so že padli, veljajo sedanja pravila, menda sedaj tudi že za one, ki so sedaj v vojni.

Zastopnik Louis Železnikar pravi, da je čital razpravo, v kateri se je trdilo, da federalna vlada ne bo dopustila spreminjati certifikate. Toda pri tem nastane vprašanje, če bi zvezna vlada mogla narekovati posameznim državam, ko ima vsaka svoje postavne, na podlagi katerih so organizirane naše bratske organizacije.

Razvije se splošna diskuzija, kaj moremo napraviti. Ali plačamo samo nabrano rezervo ali povrnilno vplačane asesmente. Prevladuje splošno mnenje, da slovenske podpirne organizacije morajo imeti skupno vojno klavzulo. Treba bi bilo, da se imenuje oseba ali osebe, ki bi sestavile primerno vojno klavzulo s pomočjo advokatov, aktuarjev ter državnih zavarovalniških komisarijev, da iste odobrijo.

Zastopnik Anton Krapenc pravi, da naj bi vojna klavzula vključevala samo vojake.

Zastopnik Frank M. Surtz pravi, da naj bi se zamislili dve klavzuli: Ena za rezervo, druga za povrnitev asesmenta.

Zastopnik Anton Krapenc pravi, da to bi ne bilo priporočljivo, ker bi se razcepili glasovi in ne bi bila ne ena ne druga klavzula sprejeta.

Predsednik je mnenja, da bomo težko prišli do zaključka.

Zastopnik F. M. Surtz pravi,

da se mora nekaj takoj storiti, če ne, nas razmere prehitijo in najdejo neprimernost.

Slovenska dobrodelna zveza in Kranjsko slovenska katoliška jednota imata letos konvenciji. Po sedanjih pravilih ne moreta dati na referendum ali na splošno glasovanje izpremembe tik pred konvencijo, toda če ima glavni odbor moč, da lahko stori to spremembo, potem bo to lahko sprejeto.

Nato je stavljen, podpiran in sprejet predlog, da zastopnik Fr. M. Surtz sestavi provizorično klavzulo, po kateri se plača samo nabrana rezerva ali vplačani asesmenti. Obenem sestavi tudi provizorično klavzulo za plačevanje izrednega asesmenta. Provizorična klavzula se pošlje vsem uradom slovenskih podpornih organizacij, da se posvetujejo z aktuarji in državnimi zavarovalniškimi komisariji. Ako nastane potreba, da se skliče ponovno zborovanje vseh zastopnikov naših bratskih organizacij, se bo to tudi storilo.

S tem je bilo zaključeno zborovanje o vojni klavzuli. Zastopnik John Gornik in Frank M. Surtz zapustita sejo, ker morata odpotovati v Cleveland.

Preide se na razpravo glede politične akcije.

Predsednik Vincent Cainkar poroča, da minister Snoj pozdravlja vse zborovalce. Rad bi se bil udeležil tega zborovanja, toda je zaposlen drugje.

Nadalje predsednik poroča o odboru za politično akcijo, kateri je bil organiziran, da skliče Slovenski narodni kongres v Ameriki. Toda ta odbor je odločil sklicanje tega kongresa, ker je državni departament v Washingtonu izdal izjavo, da ne odobrava enakega političnega udeleževanja ameriških državljanov. Nato je ta odbor prenehal posloovati, ker so odborniki posameznih organizacij v pretežni večini glasovali za razpustitev tega odbora. Sedaj je to vprašanje zopet pred našimi organizacijami.

Zastopnik Ivan Molek ni zado-

voljen, ker niso vse organizacije zastopane. Poroča, kako je bil politični odbor organiziran dne 15. novembra in kako je deloval. Pravi, da je bilo celotno poročilo o delovanju tega odbora objavljeno v slovenskih listih. Nato je sprejel pismo od ministra Snoja, katerega prečita. Nato je sklical sejo izvršnega odbora dne 4. februarja, na kateri je bil sprejet sledeči predlog:

Tajnik eksekutivnega odbora pripravljalnega odbora za slovenski narodni kongres je 2. februarja t. l. prejel pismo predstavnika Slovencev v starokraju, ministra Franca Snoja, želi, da bi oživela naša politična akcija za stari kraj. Snoj ve, da je naj naš odbor skliče odločno slovenski narodni kongres, pa naj naše organizacije izvedejo njegov prvotni načrt, to je, da izvolijo od vsake organizacije po enega člana v širši odbor, kateri naj potem izvoli izmed sebe ožji akcijski odbor, ki naj deluje s predstavniki Slovenije in jugoslovanske vlade v Londonu.

(Dalje prihodnjič)

NOTE!

Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY.

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local salvage agency

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabil na veselice in shode, vizitice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložiti eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnini. List Prosveta stane na vsa enaka, na člani ali nečlani \$2.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri asessmentu \$1.00 na tednik, se jim to priložijo k naročnini. Torej sedaj vsi vstopni člani in gotovo je v vsaki družini neko, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo—Vaslej kakor hitro kateri vaš članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vstopno listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vstopno naročnino.

Cene listu Prosveta so:

Za Zdrav. države in Kanado \$2.00	Za Člone in Chicago je \$1.00
1 tednik in 4.00	1 tednik in 2.00
2 tednika in 7.00	2 tednika in 3.50
3 tednika in 9.00	3 tednika in 4.50
4 tednika in 11.00	4 tednika in 5.50
5 tednikov in 13.00	5 tednikov in 6.50

Za Evropo je \$3.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vstopno denarje ali Money Order v plaču in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnino.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vstopno \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenčih članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

